

31.1.2023

VALTIONEUVOSTON ASETUS RAUTATIEMATKUSTAJIEN OIKEUKSIA KOSKEVISTA POIKKEUKSISTA ERÄILLÄ LÄHIJUNALIIKENTEEEN YHTEYSVÄLEILLÄ

Pääasiallinen sisältö

Ehdotetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin niistä lähijunaliikenteen yhteysväleistä, joilla ei sovellettaisi uuden EU:n rautatievastuuasetuksen tiettyjä säännöksiä. Vastaavia vanhankaan rautatievastuuasetuksen säännöksiä ei nykyisin sovelleta laissa yksilöidyillä taajamajunaliikenteen yhteysväleillä. Uutta olisi, että poikkeuksen piiriin kuuluisivat lähijunaliikenteen yhteysvälit Kouvola–Kotka, Tampere–Nokia ja Lahti–Kouvola. Lisäksi Helsinki–Kirkkonummi -yhteysväli ehdotetaan muutettavaksi Helsinki–Siuntio -yhteysväliksi. Muutosehdotuksilla on tarkoitus varmistaa, että asetus kattaa kaikki lähijunaliikenteen kirjantunnuksin liikennöitävät yhteysvälit. Yhteysväli Helsinki–Karjaa poistettaisiin. Helsingin ja Karjaan välillä ei tällä hetkellä ole lähiliikennettä.

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Uutta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista (EU) 2021/782 (jäljempänä uusi rautatievastuuasetus) sovelletaan 7 päivästä kesäkuuta 2023. Eduskunta hyväksyi 25.11.2022 lain rautatiekuljetuslain muuttamisesta (Eduskunnan vastaus EV 176/2022 vp - HE 240/2022 vp). Lailla 87/2023 muutetaan rautatiekuljetuslain 8 a §:n 3 momenttia siten, että säännöksen mukaan uuden rautatievastuuasetuksen 19 artiklaa korvauksesta ja 20 artiklan 2 kohdan a ja b alakohtaa ateria- ja majoittamisvelvollisuudesta ei sovelleta niihin lähijunaliikenteen yhteysväleihin, joista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Laki tulee voimaan 7.6.2023.

2 Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu oikeusministeriössä, yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa ja sidosryhmiä kuullen. Asetusluonnos oli hallituksen esityksen HE 240/2022 vp liitteenä.

Asetusehdotus on tarkistettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Voimassa olevan rautatiekuljetuslain 8 a §:n 3 momentin mukaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1371/2007 rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista (jäljempänä vanha rautatievastuuasetus) 10 artiklaa matkatiejärjestelmistä ja varausjärjestelmistä, 17 artiklaa matkalipun hinnan korvaamisesta sekä 18 artiklan 2 kohdan a ja b alakohtaa ateria- ja majoittamisvelvollisuudesta ei sovelleta taajamajunaliikenteeseen seuraavilla rataosuuksilla:

- 1) Helsinki–Kirkkonummi;
- 2) Helsinki–Karjaa;

- 3) Helsinki–Vantaankoski–Lentoasema–Hiekkaharju–Helsinki;
- 4) Helsinki–Riihimäki–Tampere;
- 5) Helsinki–Lahti;
- 6) Lahti–Riihimäki.

Voimassa olevan säännöksen nojalla poikkeuksen piiriin kuuluvilla yhteysväleillä on kyse liikenteestä, jota liikennöidään kirjaintunnuksilla ja lähiliikennekalustolla suurten taajamien välissä ja taajamien välissä olevilla pienemmillä asema- ja pysähtymispai-koilla. Lähijunaliikenne on liikennettä, jolla matkustetaan tyypillisesti lyhyitä asiointi- ja työmatkoja ja niillä on tiivis pysähtymisväli. Matkustajat matkustavat tyypillisesti kausilipuilla tai kertalippujen hinnat ovat edullisia. Esimerkiksi Kouvola–Kotka -yh-teysvälin lipun hinta on 3,70 euroa ja Tampere–Nokia -yhteysvälillä lipun hinta on 2,10 euroa (10.1.2023).

Lailla 87/2023 8 a §:n 3 momentissa käytetty taajamajunaliikenteen käsite päivitetään yleisemmin käytössä olevaksi lähijunaliikenteeksi ja lain säännöksestä poistetaan yksi-tyiskohtainen rataosuuksien luettelo. Poikkeus ei edelleenkään koskisi kaukojunaliiken-nettä. Ehdotettavassa valtioneuvoston asetuksessa lueteltaisiin rautatiekuljetuslain mai-nitun momentin tarkoittaman poikkeuksen piiriin kuuluvat lähijunaliikenteen yhteysvä-lit.

Poikettaviin yhteysväleihin lisättäisiin voimassa olevan lain mukaisiin rataosuuksiin verrattuna Kymenlaakson lähijunaliikenteen väli Kouvola–Kotka sekä Pirkanmaan lä-hiliikenteen väli Tampere–Nokia. Lähijunaliikenteen Lahti–Kouvola -yhteysväli lisät-täisiin kattamaan VR:n O- ja Z-junien liikennöintiä. Lisäksi Helsinki–Kirkkonummi -yhteysväli ehdotetaan muutettavaksi Helsinki–Siuntio -yhteysväliksi HSL:n X- ja Y-junien liikennöinnin kattamiseksi koko reitin pituudelta. Muutosehdotuksilla on tarkoi-tus varmistaa, että asetus kattaa kaikki lähijunaliikenteen kirjaintunnuksin liikennöitävät yhteysväli. Yhteysväli Helsinki–Karjaa poistettaisiin. Helsingin ja Karjaan välillä ei tällä hetkellä ole lähiliikennettä.

4 Pääasialliset vaikutukset

Vaikutuksia on arvioitu hallituksen esityksessä HE 240/2022 vp ja hallituksen esityk-sessä HE 103/2009 vp. Lähiliikenteen poikkeus korvauksesta ja aterial- ja majoitusvel-vollisuudesta vastaa voimassa olevaa vanhan rautatievastuuasetuksen soveltamisalaan tehtyä taajamajunaliikenteen poikkeusta. Uusien yhteysvälien lisäämisellä poikkeuksen piiriin ei olisi merkittäviä uusia vaikutuksia, koska myös uusilla yhteysväleillä on ky-symys lähijunaliikenteestä.

5 Lausuntopalaute

Hallituksen esitysluonnos, joka sisälsi myös valtioneuvoston asetuksen luonnoksen, oli lausuntokierroksella 27.6.–19.8.2022. Asetuksen jatkovalmistelun aikana saadun pa-lautteen johdosta poikkeuksen piiriin kuuluvia yhteysvälejä on tarkistettu.

6 Voimaantulo

Ehdotetaan, että valtioneuvoston asetus tulee voimaan 7.6.2023, samanaikaisesti sen taustalla olevien rautatiekuljetuslain muutosten ja uuden rautatievastuuasetuksen soveltamisen alkamisen kanssa.

7 Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen rautatiematkustajien oikeuksia koskevista poikkeuksista eräillä lähijunaliikenteen yhteysväleillä.